

מילה בנוכחות מומים באיבר

מערכת השתן והרבייה (Genito-urinary tract) נפגעת על ידי מומים מולדים בשכיחות גבוהה יותר מכל מערכת אחרת בגוף. הפגיעה יכולה להיות בחלקים הפנימיים של מערכת זו ובחלקיה החיצוניים. בין השאר עלולים להיות מומים שונים באיבר עצמו. על כן מוטלת חובה על המוהל לדעת היטב את המבנה התקין של האיבר, ולהיות מודע לקיומם של מומים שונים, כדי לדעת מתי וכיצד למול במקרים כגון אלה.

בתלמוד מצינו תיאורים של מומים שונים במבנה הערלה, כגון נולד מהול (דהיינו חוסר ערלה מלידה), נולד עם ערלה כבושה, נולד עם שתי ערלות ועוד (ראה: שבת, קל"ה, א').

חז"ל מייחסים חשיבות וגדולה למי שנולד כשהוא מהול. בתלמוד מוזכרים משה (סוטה, י"ב א') ודוד (סוטה, י' ב') כמי שנולדו מהולים. במדרשים מצאנו דעות שונות על מספר אישי התנ"ך שנולדו כשהם מהולים (כגון: בתנחומא, נה, ה' – שבעה מהולים נולדו בעולם; באבוד"ג, ב' – נמנו י"ב מהולים; במדרש שו"ט, תהלים, ט' – י"ג נולדו מהולים). בין שאר הנמנים במדרשים אנו מוצאים את אדם הראשון, שת, שם, נח, יעקב, יוסף, משה, שמואל, דוד, ירמיהו, זרובבל ואיוב.

והנה בעוד שמרבית המומים באיבר הם נדירים יחסית, קיים מום אחד ששכיחותו רבה וחשיבותו למוהל גדולה, והוא מום ההיפוספדיאס (Hypospadias).

ה ע ר ך

להלן אנו מביאים את סקירתו של הרב המוהל ר' יוסף דוד וייסברג על מום זה, ועל הצעתו המעשית לביצוע המילה במקרה זה.

הרב המוהל ר' יוסף דוד וייסברג

תינוק זכר עלול להיוולד עם מומים ושינויים מסוגים שונים במבנה האיבר. אחת מקבוצות המומים הללו היא מיקום בלתי תקין של פתח השופכה. באופן נורמלי נמצא פתח זה בקצה האיבר, ואז ההשתנה וההזרעה נעשית בצורה רגילה ויעילה. מאידך, קיימים מצבים בהם הפתח נמצא בחלק העליון או התחתון של האיבר, ואז קיימות הפרעות בהזרעה והתינוק במצב זה יהא עקר.

קיימים שני מצבים של מומים במיקום פתח השופכה:

Epispadias — זוהי צורה נדירה יחסית, ובה הפתח נמצא בחלק העליון של האיבר, במקום בקצהו. קיימות דרגות שונות של מום זה, בהתאם למרחקו של הנקב מקצה האיבר. בצורה זו יכול להיות נקב בלבד, ויכול להיות חריץ לאורך כל האיבר. שכוחות מצב זה היא 1:50.000-1:30.000 מלידות הזכרים.

Hypospadias — זוהי צורת המום השכיחה ובה פתח השופכה נמצא בחלק התחתון של האיבר. הפתח יכול להמצא בגבול בין העטרה לגוף האיבר, באמצע גוף האיבר, או אפילו בבסיסו של האיבר, ליד שק האשכים. השכיחות של מצב זה היא 1:300 מהזכרים (כלומר, ילד אחד מתוך 300 ילדים סובל ממום זה). מום זה מתלווה לעתים קרובות גם עם מצב הנקרא קורדי (Chordee), דהיינו כפוף קדימה של האיבר.

הנהגה על מנת שהתינוק יוכל להשתין ולהזריע כראוי, יש צורך להסיט את הפתח למקומו הנורמלי בקידמת האיבר ולתקן את הקורדי.

לצורך זה מבצעים בגיל 4-3 שנים נתוח פלסטי, שבו משתמשים בעור הערלה כדי לתקן את מיקום הפתח.

לאור זאת, אין אפשרות לבצע מילה כדינה וכהלכתה ביום השמיני, עם כריתה מלאה של הערלה, כי אז לא ניתן יהא לתקן את מומו של התינוק בעתיד והוא ישאר עקר.

מאידך, אין לקבל את הגישה הפשטנית שדי בהטפת דם ברית, ללא כל חיתוך ופריעה. מעשה כזה איננו בגדר מילה כלל, וגורם למכשול, כי האב יחשוב שקיים כבר את המצוה, בעוד שלאמיתו של דבר התינוק עדיין ערל כמקודם (אגב, יש לציין שכבר דנו בשאלה זו כמה מגדולי האחרונים, וראה: שו"ת חת"ס, ח"ו, סי' ס"ד; שו"ת חבצלת השרון, ח"ב, חאה"ע, סי' נ"ג).

הנהגה לדעתי ניתן לבצע את המילה על ידי חיתוך ופריעה, ובכל זאת לא להזיק לסיכויי אפשרות התיקון הפלסטי בעתיד.

הצעתי היא לכרות קטע קטן מקצה הערלה בכיוון רוחבי, ולבצע חתך אורכי של הערלה מהצד העליון. כך יתקבלו שני חלקי ערלה מצדי האיבר,

אשר בעתיד יוכלו לשמש לתיקון הפלסטי. בדרך זו מתגלית העטרה וניתן לקיים מצות הפריעה.

הבאתי את הצעתי זאת בפני גדולי המגתחים בשטח הכירורגיה הפלסטית בארץ, והם הסכימו עמי, שאכן שיטה זו לא תפריע להם בעתיד בעת שיצטרכו לתקן את המום.

ואף כי מצד ההלכה יש מקום לדון אם דרך זו — שבה משאירים ציצים של ערלה — מהווה מילה, כבר שאלתי לפוסקי דורנו על כך (ה"ה, הרבנים הגאונים ר"פ אפשטיין זצ"ל, ראב"ד העדה החרדית בירושלים ויבלח"א הגר"י וייס שליט"א, הגרש"י אלישיב שליט"א והגרש"ז אויערבך שליט"א) — ופסקו שבמקרה כזה אפשר לסמוך על שיטת רבנו הדברי חיים (בשו"ת דברי חיים, ח"ב, סי' קי"ד—קי"ח) ולמול לכתחילה במקרה זה, אף בלי לחתוך את כל הערלה.

וכבר פסק כן בכתב הגרמ"י ברייש זצ"ל אב"ד ציריך (בשו"ת חלקת יעקב, ח"ב, סי' ל"ו), שכותב דאף אם אפשר להמתין במילה ולמול לאחר הנתוח הפלסטי — עדיף בדרך זו (וראה גם בנועם כרך ה', ע' שי"א, וכרך י"ח, עמ' ג"ב; הפרדס, תשי"ד; ושו"ת אגרות משה, חאו"ח סי' מ"א — שדנו בשאלה זו. וכן עי' בספרי „אוצר החיים“, עמ' קכ"א, ובספרי „רבנו הקדוש מצאנז“, עמ' קס"ו — מה שכתבתי בזה).